

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін

Ревуцька С.К., Покулевська А.І., Аллахвердян Т.М.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС В КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ
ЕПОХИ

Ступінь: магістр

Кривий Ріг
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського**

**Кафедра іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін**

Ревуцька С.К., Покулевська А.І., Аллахвердян Т.М.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС В КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ
ЕПОХИ**

Ступінь: магістр

Затверджено на засіданні кафедри
іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін
Протокол № 1
від “28 ” серпня 2023 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 1
від “28” серпня 2023 р.

Кривий Ріг
2023

УДК 81(092):930.85(045)
Р44

Ревуцька С.К., Покулевська А.І., Аллахвердян Т.М.

Р44 Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Літературний процес в культурному контексті епохи», ступінь магістр. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2023. 37 с.

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Літературний процес в культурному контексті епохи» укладено відповідно до робочої програми дисципліни. У методичних рекомендаціях наведено плани та завдання до семінарських занять та самостійної роботи студентів, що охоплюють літературний процес різних країн на межі ХХ-ХХІ ст. з урахуванням усіх складних жанрово-стилістичних напрямків і угруповань для створення цілісності процесу розвитку літератури як складової культури.

Видання укладено на основі сучасних вимог до викладання світового літературного процесу, з урахуванням знань з теорії літератури.

© Ревуцька С.К., Покулевська А.І.,
Аллахвердян Т.М., 2023

© Донецький національний
університет економіки й торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	7
РОЗДІЛ II. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ /СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	11
Змістовий модуль 1. Літературний процес та його основний інструментарій	
Тема 1. Специфіка художньої літератури як виду мистецтва.	12
Тема 2. Художня література як система.	13
Тема 3. Наукові методи і школи в літературознавстві..	14
Тема 4. Поняття про літературний процес.....	15
Тема 5. Літературний напрям.....	16
Змістовий модуль 2. Літературні пошуки митців слова наприкінці ХХ початку ХХІ століття	
Тема 6. Актуальні тенденції сучасного літературного процесу.....	18
Тема 7. Новітня німецькомовна література.....	19
Тема 8. Сучасна французька література..	20
Тема 9. Сучасна література англomовних країн.....	21
Тема 10. Основні тенденції розвитку слов'янських літературах кінця ХХ – початку ХХІ століття.	23
Тема 11. Постмодернізм в італійській літературі на межі ХХ-ХХІ століть	24
Тема 12. Роман-антиутопія в контексті світової літератури.	25
Тема 13. Сучасний процес: співвідношення і взаємодія різних стилів, напрямів, течій.....	26
РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	28
Змістовий модуль 1. Літературний процес та його основний інструментарій.....	29
Змістовий модуль 2. Літературні пошуки митців слова наприкінці ХХ початку ХХІ століття.....	30
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Знання витоків та історії світової культурної спадщини – одна з найважливіших рис освіченої, національно свідомої сучасної людини.

Курс «Літературний процес в культурному контексті епохи» дає можливість студентові узагальнити усі набуті знання з попередніх курсів («Історія зарубіжної літератури», «Сучасна українська література») та сформулювати уявлення про літературний процес як цілісне культурне явище. Дисципліна має на меті вивчення основного інструментарію літературознавчого процесу та здійснення за його допомогою літературно-критичний огляду сучасного літературного процесу в культурному контексті епохи.

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Літературний процес в культурному контексті епохи» складаються з розробок тем і питань практичних (семінарських) занять; завдань, спрямованих на розвиток творчих здібностей студента та наукового мислення, рекомендованої літератури. Кожне заняття включає завдання, яке сприяє актуалізації опорних знань з теорії літератури. Під час розробки семінарських занять зверталася увага на різні джерела наукового і публіцистичного характеру, що можуть стати у нагоді при створенні цілісного багатовекторного сучасного літературного процесу другої половини ХХ – перших десятиліть ХХІ століття в різних країнах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

основний літературознавчий інструментарій, основні сучасні інтерпретаційні стратегії щодо явищ сучасної літератури;

сучасні літературні напрями у різних літературах та розуміти обставини їх виникнення;

основні стилі і напрями сучасної літератури;

про зв'язки літератури вказаного періоду з історією суспільства і культури;

основні тенденції у розвитку світоглядних та естетичних систем межі ХХ-ХХІ століть;

про сучасний світовий літературний процес як про естетичну систему, що виражає повноту і складність, суперечливість і цілісність літературного життя зламу століть національних літератур, а також фактори, що визначають розвиток сучасної літератури.

вміти:

виділяти художні методи та форми створення художніх текстів літератури межі ХХ-ХХІ століть аналізувати основні закономірності літературного процесу;

сприймати літературний процес як систему взаємопов'язаних культурних, мистецьких, соціальних і політичних явищ;

виокремлювати основні риси літературознавчих шкіл.

**РОЗДІЛ І.
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ**

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 035 «Філологія»
Семестр	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість змістових модулів	2
Лекцій, годин	28
Практичні / семінарські, годин	28
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	94
Тижневих годин для денної форми навчання аудиторних	4
самостійної роботи студента	6,7
Вид контролю	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів із основним інструментарієм літературознавчого процесу та здійснити за його допомогою літературно-критичний огляд сучасного літературного процесу в культурному контексті епохи.

Завдання дисципліни полягає в теоретичній і практичній підготовці здобувачів ВО у сфері літературознавчого процесу; формуванні **вмінь та навичок**: розрізняти літературознавчі поняття і терміни, які є необхідними для аналізу й інтерпретації художніх текстів, розуміти головні закономірності перебігу літературного процесу; ідентифікації літературних напрямів, течій та шкіл; застосування принципів та рекомендацій щодо виявлення і розвитку традицій і новаторства у літературних творах; аналізу актуальних тенденцій сучасної світової літератури; оцінювання еволюції провідних напрямів і художніх систем, жанрових і стильових структур у різних країнах; дослідження етапів та закономірностей розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи.

Предмет: літературно-художня творчість як основа літературного процесу.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Специфіка художньої літератури як виду мистецтва.

Тема 2. Художня література як система.

Тема 3. Наукові методи і школи в літературознавстві.

Тема 4. Поняття про літературний процес.

Тема 5. Літературний напрям.

Тема 6. Актуальні тенденції сучасного літературного процесу.

Тема 7. Новітня німецькомовна література.

Тема 8. Сучасна французька література.

Тема 9. Сучасна література англомовних країн.

Тема 10. Основні тенденції розвитку слов'янських літературах кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Тема 11. Постмодернізм в італійській літературі та особливості розвитку літератур скандинавських країн на межі ХХ-ХХІ століть.

Тема 12. Роман-антиутопія в контексті світової літератури.

Тема 13. Сучасний процес: співвідношення і взаємодія різних стилів, напрямів, течій.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	усього	Кількість годин			
		денна форма			
		у тому числі			
		л	п	лаб	срс
1	2	3	4	5	
Змістовий модуль 1: Літературний процес та його основний інструментарій					
Тема 1. Специфіка художньої літератури як виду мистецтва	10	2	2		6
Тема 2. Художня література як система.	10	2	2		6
Тема 3. Наукові методи і школи в літературознавстві.	10	2	2		6
Тема 4. Поняття про літературний процес.	10	2	2		6
Тема 5. Літературний напрям.	10	4	2		4
Разом за змістовим модулем 1	50	12	10		28
Змістовий модуль 2: Літературний процес: від міфології до постмодернізму					
Тема 6. Актуальні тенденції сучасного літературного процесу.	10	2	2		6
Тема 7. Новітня німецькомовна література.	10	2	2		6
Тема 8. Сучасна французька література.	10	2	2		6
Тема 9. Сучасна література англомовних країн.	20	2	4		14
Тема 10. Основні тенденції розвитку слов'янських літературах кінця ХХ – початку ХХІ століття.	15	2	2		11
Тема 11. Постмодернізм в італійській літературі та особливості розвитку літератур скандинавських країн на межі ХХ-ХХІ століть.	10	2	2		6
Тема 12. Роман-антиутопія в контексті світової літератури.	10	2	2		6
Тема 13. Сучасний процес: співвідношення і взаємодія різних стилів, напрямів, течій.	15	2	2		11
Разом за змістовим модулем 2	100	16	18		66
Усього годин	150	28	28		94

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	
1	Практичне заняття Специфіка художньої літератури як виду мистецтва.	2
2	Практичне заняття Художня література як система.	2

3	Практичне заняття Наукові методи і школи в літературознавстві	2
4	Практичне заняття Поняття про літературний процес	2
5	Практичне заняття Літературний напрям	2
6	Практичне заняття Актуальні тенденції сучасного літературного процесу	2
7	Практичне заняття Новітня німецькомовна література	2
8	Практичне заняття Сучасна французька література.	2
9	Практичне заняття Сучасна література англomовних країн.	4
10	Практичне заняття Основні тенденції розвитку слов'янських літературах кінця ХХ – початку ХХІ століття	2
11	Практичне заняття Постмодернізм в італійській літературі та особливості розвитку літератур скандинавських країн на межі ХХ-ХХІ століть	2
12	Практичне заняття Роман-антиутопія в контексті світової літератури.	2
13	Практичне заняття Сучасний процес: співвідношення і взаємодія різних стилів, напрямів, течій.	2
Всього		28

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Вид контролю: екзамен

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю – екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота					Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдання	Виконання практичних завдань теми	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
Змістовий модуль 1							
Тема 1		0,5	1				1,5
Тема 2	0,5	0,5	1				2
Тема 3			1	0,5		0,5	2
Тема 4		0,5	1	0,5			2
Тема 5	0,5		1	1		0,5	3
Разом змістовий модуль 1	1	1,5	5	2	10	1	20,5

Змістовий модуль 2							
Тема 5		0,5	1			0,5	2
Тема 6			1			0,5	1,5
Тема 7			1	1			2
Тема 8		0,5	1				1,5
Тема 9.1			1	1			2
Тема 9.2		0,5	1				1,5
Тема 10			1	0,5			1,5
Тема 11		0,5	1	0,5			2
Тема 12		0,5	1	0,5		0,5	2,5
Тема 13	1	0,5	1			0,5	3
Разом змістовий модуль 2	1	3	9	3,5	10	2	29,5
Разом							50

**Оцінювання студентів протягом семестру
(зочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	50	100
15	15	20		

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

РОЗДІЛ II.
ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС ТА ЙОГО ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Тема 1. Специфіка художньої літератури як виду мистецтва

Семинар з виконанням практичних завдань

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Література в контексті інших видів мистецтва.
 2. Структура літературознавства.
 3. Функції літератури.
2. Виконання практичних завдань.

Література: 4, 15, 26, 34, 35

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *види мистецтва, візуальні мистецтва, аудіальні мистецтва, національна література, функція літератури, художній образ, образ-персонаж, художній домисел та вимисел, літературні архетипи, тип літературний, структура літературознавства, історія літератури, теорія літератури, поетика, літературна критика, основні функції літератури, естетична, ідеологічна, пізнавальна, освітня, містична, духовно-творча, освітня, виховна (етична), трансцендентна, соціально-комунікаційна функція.*

Завдання 2. Станьте учасником діалогу:

1. Чи можна об'єктивно висвітлити літературний процес? Які фактор впливають на це?
2. Для чого літературознавцю знання з психології?
3. Чому більшість термінів, класифікацій, понять мають різні тлумачення і не мають однозначності?
4. У чому виявляється зв'язок літературознавства і лінгвістики?
5. До якого способу мислення належить теорія літератури?
6. Чи можна назвати літературознавство філософією літератури?
7. До якого способу мислення належить теорія літератури?
8. Як ви розцінюєте стан сучасної літературної критики?
9. Як ви вважаєте, яка функція літератури є доміантною?
10. Яка роль/доля домислу і вимислу у структурі художнього образу? Чи залежить це від напрямку, жанру, роду?

Завдання 3. Підготуйте свою ієрархію функцій літератури, відповідь обґрунтуйте.

Завдання 4. Підготуйте топ-5 літературних критиків ХХ-ХХІ ст., про номери 1 підготуйте доповідь з обґрунтуванням першості.

Питання для самоконтролю:

1. Чому літературу відносять до мистецтва?
2. До якого виду мистецтва можна віднести літературу?
3. У чому виявляється універсальність літератури як виду мистецтва?
4. Що розуміється під поняттям художній образ?
5. Що розуміється під поняттям образ-персонаж?
6. Що розуміється під поняттям тип літературний?
7. Якою є структура літературознавства?
8. Які вам відомі основні функції літератури і додаткові?
9. Чому немає єдиної точки зору щодо функцій літератури?

Тема 2. Художня література як система

Семінар з виконанням практичних завдань

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Поняття про рід, вид, жанр
 2. Особливості епосу, види епічних творів
 3. Лірика, особливості, види, жанри
 4. Особливості драми, види і жанри
 5. Суміжні змістоформи
2. Виконання практичних завдань.

Література: 3, 4, 15, 26, 34, 35

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *епос, новела, казка, билина, гумореска, оповідання, пародія, памфлет, фейлетон, нарис, легенда, есе, міф, повість, роман, епопея, притча, народні сміховинки, серенада, епіграма, елегія, послання, ліричний портрет, медитація, дума, сатирична лірика, сатирична лірика, наукова лірика, публіцистична лірика, епітафія, альба, рубаї, станси, дифірамб, мадригал, псалми, канцона, гімн, ода, пеан, комедія, вертеп, драматична хроніка, драматичний етюд, містерії, міраклі, історичні драми, комедія ідей, інтермедія, інтерлюдія, мораліте, скетч, ауто, літургійна драма, драма-фесрія, драма сатира, мелодрама, водевіль, трагікомедія, соті, фарс, комедія плаща і шпаги, комедія масок або комедія дель арте, комедія ситуацій, комедія інтриги, лірична комедія, роман у віршах, ліро-драма, епо-драми, драматична поема, ідилії та еклоги, поема, співомовка, буколіка, байка, думи, історична пісня, балада.*

Завдання 2. Підготуйте окремо схеми про класифікацію епосу, лірики і драми.

Завдання 3. Ознайомтеся із твором на вибір С. Цвейга у збірнику «Лист незнайомої» і твором З. Ленца (на вибір), порівняйте характеристики «оповідання-новела». Дайте розгорнуту відповідь щодо різниці оповідання і новели.

Завдання 4. До кожного з різних епічних, ліричних та драматичних жанрів підберіть приклади творів української літератури. Ознаки якого жанру присутні у творах О.Вишні?

Завдання 5. Підготуйте доповідь «І. Франко про межі поезії, музики і живопису».

Питання для самоконтролю:

1. Як розрізнати жанр, вид, рід літератури?
2. Охарактеризуйте новелу і оповідання, які спільні і відмінні характеристики?
3. Які вам відомі жанри лірики?
4. Які особливості драми?
5. Які вам відомі види і жанри драми?
6. Які вам відомі жанри комедії?
7. Якими є особливості комедії масок або комедії дель арте?
8. Як, де і коли виникла міщанська драма?
9. Як виникають суміжні змістоформи?

Тема 3. Наукові методи і школи в літературознавстві

Семінар з виконанням практичних завдань

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Міфологічна школа
 2. Культурно-історична школа
 3. Біографічний метод
 4. Філологічний метод
 5. Психологічна школа
 6. Компаративістика.
 7. Феноменологія.
 8. Літературна герменевтика.
 9. Рецептивна естетика
2. Виконання практичних завдань.

Література: 3, 4, 15, 26, 34, 35

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *метод в літературі, наукова школа, міфологічна школа, культурно-історична школа, біографічний метод, філологічний метод, психологічна школа, компаративістика, феноменологія, літературна герменевтика, рецептивна естетика.*

Завдання 2. Підготуйте доповідь щодо
 «Психолінгвістичної теорії Олександра Потебні»
 «Перші спроби психоаналізу творчості в Україні»
 «Феміністичні українські праці кінця ХХ початку ХХІ ст.»

«Літературознавчі школи ХХ ст.»
 «Основні літературознавські школи ХХ ст. Формалізм. Структуралізм»
 «Вплив теорій К. Г. Юнга, З. Фрейда на літературознавство на межі стоїть»

Завдання 3. Подайте психоаналітичну інтерпретацію вірша «Мені тринадцятий минало» Т. Шевченка.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте основні наукові засади міфологічної школи.
2. Чи не застарів біографічний метод для використання у сучасних літературознавчих студіях?
3. У чому виявляється обмеженість філологічного методу?
4. Як співвідноситься культурно-історичний метод із сучасною культурологією?
5. Подайте психоаналітичну інтерпретацію вірша «Мені тринадцятий минало» Т. Шевченка.
6. Як можна застосувати компаративістику до віршування? Покажіть це на прикладах віршових розмірів і строфіки.
7. Чим схожі психоаналіз і феноменологія?
8. Сформулюйте основні завдання герменевтики.

Тема 4. Поняття про літературний процес

Семинар з виконанням практичних завдань

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Поняття про літературний процес
 2. Спадкоємність
 3. Літературні взаємодії і взаємовпливи/Внутрішні й зовнішні фактори розвитку літературного процесу (запозичення, наслідування, пародіювання, цитування, ремінісценція тощо).
 4. Літературна традиція і новаторство
2. Виконання практичних завдань.

Література: 3, 4, 15, 26, 34, 35

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *літературний процес, алюзія, спадкоємність, запозичення, репродукція, наслідування, переспів, парафраза, пародіювання, ремінісценція, цитування, варіація, творче суперництво, концентрація, розпорошення, літературна традиція і новаторство.*

Завдання 2. Ознайомтеся із працею Іванишин М.В «Сучасний літературний процес та метакритичний дискурс: проблеми класифікації стильової ідентифікації та стратегій інтерпретацій», поясніть чому дослідник вважає, що «системотворчу роль відіграє саме націоналістична інтерпретація як найбільш репрезентативна» у парадигмі постколоніального літературознавчого мислення?

Завдання 3. Прокоментуйте зовнішні і внутрішні впливи щодо твору Вергілія «Енеїда»?

Питання для самоконтролю:

1. Як зовнішні і внутрішні взаємовпливи вам відомі?
2. Який вплив антична культура розвиток багатьох європейських літератур мала?
3. Які чином відбувається включення творчості інонаціонального письменника в літературний процес?
4. Як розумієте поняття літературний вплив?
5. Як розумієте поняття спадкоємність?
6. Які періоди в історії української літератури виділив Д. Чижевський?
7. Які періоди в історії української літератури виділив В. Коряк?
8. Як на розвиток літератури впливають соціально-економічні особливості суспільства?
9. Як розумієте термін «літературний процес»?
10. В чому суть новаторства і традицій в літературному процесі?

Тема 5. Літературний напрям

Семинар з виконанням практичних завдань

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Літературний стиль і стилістичні різновиди. Типологія літературного стилю. Індивідуальний стиль письменника. Стилiстичні різновиди.
 2. Літературний напрям. Бароко
 3. Класицизм
 4. Сентименталізм
 5. Романтизм
 6. Реалізм
 7. Натуралізм
 8. Модернізм і його стильові течії
 9. Авангардизм і його стильові течії
 10. Постмодернізм
2. Виконання практичних завдань.

Література: 3, 4, 9, 15, 26, 34, 35

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *літературний стиль, стилістичні різновиди, творча індивідуальність, індивідуальність письменника, індивідуальний стиль письменника, літературна течія, стильовий різновид, літературний напрям, фольклор, бароко, монументальний і орнаментальний стилі, класицизм, сентименталізм, романтизм, новаторство реалізму, натуралізм, декаданс, власне модернізм, авангардизм, світосприйняття постмодерністів, естетичний рівень, гносеологічний рівень, онтологічний рівень.*

Завдання 2. Підготуйте доповідь щодо поняття «ідіостиль письменника», «індивідуальний стиль письменника». Укладіть список найбільш уживаних науковцями ознак ідіостилю.

Завдання 3. Стиль якого автора ви б упізнали? Чому?

Завдання 4. Як взаємопов'язані фактори розвитку суспільства і літературні течії, стилі?

Завдання 5. Оберіть літературу будь якої доби і підберіть максимальну кількість екранізацій і театральних постановок творів цієї доби.

Питання для самоконтролю:

1. Як формується індивідуальний стиль митця, які чинники впливають на його формування?
2. Які існують чинники літературного напрямку?
3. Які стилі у літературі українського середньовіччя виділяє Д. Чижевський?
4. Що являє собою барокова культура і література?
5. Що було основою підґрунтям класицистів літератури?
6. Які два етапи розвитку пройшов класицизм?
7. Що лежить в основі сентименталізму?
8. Що притаманно романтичній літературі?
9. Які особливості розвитку реалізму в Україні?
10. В чому полягає новаторство реалістів?
11. Що притаманно реалістичній літературі?
12. Які особливості натуралізму як літературного напрямку?
13. Які три етапи розвитку модернізму можна виділити?
14. Як пов'язані між собою поняття маніфесту і авангардизму?
15. Які риси притаманні українському постмодернізму?
16. Якими є особливості світосприйняття постмодерністів

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛІТЕРАТУРНІ ПОШУКИ МИТЦІВ СЛОВА НАПРИКІНЦІ ХХ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Тема 6. Актуальні тенденції сучасного літературного процесу. (Семинар з виконанням практичних завдань)

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Загальні тенденції художньої літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття.
 2. Постмодернізм як культурна стратегія та стиль письма. «Інтелектуальність» постмодерної літератури.
 3. Жанрова розмаїтість прози постмодернізму.
 4. Проблема співіснування «масової» та «елітарної літератури». Інтермедіальність сучасної літератури.
 5. Особливості метамодернізму.
2. Виконання практичних завдань.

Література: 1, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *модернізм, постмодернізм, модель німецької літератури, література руїн, «Група 47», я-образ, образ «степового вовка», інтелектуального роману*

Завдання 2. Підготуйте відповіді-презентації питань:

1. Творче об'єднання «Група 47» в німецькій літературі.
2. Псевдохудожність постмодерну.
3. Естетика постмодернізму на межі ХХ-ХХІ ст.

Питання для самоконтролю:

1. Якими були загальні тенденції художньої літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття?
2. Які основні риси, ознаки постмодернізму?
3. Що розуміється під поняттям інтертекстуальність?
4. Що розуміється під поняттям гіперрецептивність?
5. В чому різниця художнього образу – є симулакр?
6. Які жанри роману поширені в постмодернізмі?
7. Що розуміється під поняттям гіпертекст?
8. Як співіснують «масова» та «елітарна літератури»?
9. Що притаманно для масової літератури?
10. Що притаманно для елітарної літератури?
11. В чому сутність інтермедіальності сучасної літератури?
12. Що розуміємо під поняттям метамодернізму? Які межі цього періоду?
13. Чому деякі науковці використовують поняття пост-постмодернізму на позначення періоду в літературному процесі?

Тема 7. Новітня німецькомовна література. (Семинар з виконанням практичних завдань)

План

1. Презентація й обговорення доповідей:

1. Формування нової художньої традиції в німецькомовній літературі. «Група 47».

2. Лауреати Нобелівської премії – Г. Грасс і Г. Гессе. Загальна характеристика їхньої творчості.

3. Життя і творчість австрійського письменника К. Рансмайра

3.1 Оригінальний задум і міфологізація дійсності в романі.

3.2 «Останній світ» як результат тоталітарного правління. Жертви тоталітаризму: Овідій Назон і Піфагор.

3.3 Місто Томи — царство оживлених художніх образів.

3.4 Символіка образу та художня роль Котта.

3.5 Метаморфози як утеча від абсурду буття.

3.6 Завдання для підготовчого періоду

2. Виконання практичних завдань.

Література: 1, 7, 11, 13, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Додаткова:

1. Бігун Б. «Останній світ» К. Рансмайра: звільнення від тексту чи непозбутність тексту? *Зарубіжна література*. 2000. № 29–32. С. 24–33.

2. Затонский Д. В. Модернизм и постмодернизм. Х., 2000. С. 144–149.

3. Ненько І. Я. Відображаючи життя як хаос. (Про зумовленість ідейного змісту та поетики роману К. Рансмайра «Останній світ» постмодерністською світоглядною позицією його автора). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2002. № 5–6. С. 109.

4. Стамат Т. В. Метаморфози як вихід з хаосу буття. Спроба інтерпретації роману Крістофа Рансмайра «Останній світ». *Всесвітня література та культура*. 2003. № 12. С. 17.

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *модернізм, постмодернізм, гіперрецептивність, інтертекстуальність, нон-селекція, нон-ієрархія, палімсест, іронічність, симулакр, самоіронія, пародія, бізнес-роман, роман-бестселер, або роман-трансформер, універсальний роман, роман багаторазового використання, роман-андрогін, поняття «гіпертекст», гіперромани, лексії, «масова» та «елітарна література», інтермедіальність сучасної літератури, метамодернізм, перформатизм, транс-сентименталізм.*

Завдання 2. Подумайте і поясніть, чи можна погодитися з думкою академіка Д. Затонського, який назвав «Останній світ» антиутопією.

Завдання 3. Поміркуйте над теорією «метемпсихози» (перевтілення і вічне існування душі), засновником якої був Піфагор. К. Рансмайр стверджував чи заперечував у своєму творі цю теорію?¹

Питання для самоконтролю:

1. Що вплинуло на формування художньої традиції в німецькій літературі?
2. Хто був учасником «Групи 47»? Яку роль вона відіграла у німецькій новітній літературі?
3. Які особливості творчого методу Г. Грасса?
4. Гюнтер Грасс: «Бляшаний барабан» як історія двох світових воєн і ХХ століття очима хлопчика-недоростка, а також порахунок із Німеччиною 1950-х років.
5. Роман Гюнтер Грасса «Бляшаний барабан» як сучасний «крутійський» роман.
6. Розвінчування модерністського міфу про можливість митця перетворити своєю творчістю світ у моноп'єсі «Контрабас».
7. Роман Крістофа Рансмайра «Хвороба Кітахари»: гротесковий світ провини, депресії, гіркоти, зневаги та ненависті.
8. Антитоталітарний пафос роману «Останній світ» Крістофа Рансмайра у світлі літературної антропології.

Тема 8. Сучасна французька література. (Семінар з виконанням практичних завдань)

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Новітній французький «жіночий» роман.
 2. Життя і творчість Франсуази Саган.
 3. Традиції й новації французької літератури кінця ХХ – початку ХХІст. (Маргерит Дюрас, Фредерик Бегбедер, Жан Руо, Паскаль Брюкнер, Мішель Турньє, Анрі Труайя).
2. Виконання практичних завдань.

Література: 1, 9, 10, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Додаткова:

1. Гендерні студії в літературознавстві: Навчальний посібник / За ред. В. Л. Погребної. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2008. 222 с.
2. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: Монографія. К. : Либідь, 1999. 447 с.
3. Телегіна Н. І., Гута В. В. Особливості творчого методу Франсуази Саган на матеріалі роману «Трохи сонця в холодній воді». URL: <https://zarlit.com/reader/xx/6.html>

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *фемінізм, жіноча література, жіноче письмо, гендер, гендерні ознаки,*

¹ Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с

жіноча література, роман «повернення витоків», «роман-документ», жанр «література про що завгодно», неокласицисти, нова література художньої вигадки, «мінімалістами», традиції і новаторство французького роману ХХ ст., жанр «полара» – неодетектива.

Завдання 2. Підготуйте відповіді-презентації питань:

Ретростиль Патрика Модіано

Драма буденності у творі «Поля честі» Ж. Руо.

Сучасне суспільство у романістиці Мішель Вельбек.

Доля інтелектуала у сучасному суспільстві (Мартен Паж «Як я став ідіотом»)

Життя відомих людей у творах П'єра Мішона

Завдання 3. Поясніть поняття «жіноча література», «жіноче письмо», «жіночий роман» в чому полягає різниця понять? Чи може бути чоловік автором «жіночої літератури», «жіночого письма», «жіночого роману»?

Питання для самоконтролю:

1. Які параметри «жіночого письма» виокремлює Ніла Зборовська?
2. Які трансформації в образі жінки помітні у жіночій прозі?
3. Що розуміється під поняттям новітній французький «жіночий» роман?
4. Які особливості «жіночого» та «емансипованого» роману?
5. Які особливості ідеостилю Француази Саган?
6. Які традиції й новації французької літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст.?

Тема 9. Сучасна література англomовних країн (4 години).

(Семинар з виконанням практичних завдань)

План

1. Презентація й обговорення доповідей:

1. Непередбачуваність людської долі, випадковість і алогічність зв'язків і взаємин (за творами Г. Гріна, А. Мердок, Дж. Фаулза Г. Пінтера).

2. Дослідження американського життя в різних хронологічних зрізах (за творами Г. Міллера, Р. П. Уоррена, Дж. Хеллера, Дж. Апдайка, Р. Баха, С. Браун, Д. Стіл).

3. Дж. Фаулз. «Маг». («Волхв») Істинність магічного простору мистецтва:

3.1. Задум роману, художні варіанти, інтерпретація назви.

3.2 Ніколас д'Ерфе – типовий представник англійської молоді покоління 60-х років.

3.3 «Психологічний експеримент» Кончіса як спроба розрізнити істинне і фальшиве в душі головного героя.

3.4 Фінал твору як сутність душевних пошуків кожної людини.

4. К. Воннеут. «Бійня номер п'ять». Біль письменника за долю людини

4.1 Автобіографічні мотиви як джерело написання твору.

4.2 Назва твору. Особливості її тлумачення.

4.3 Художній простір роману. Засоби його осягнення і усвідомлення.

4.4 Прийоми створення і специфіка розуміння «воннегутівського» стилю.

2. Виконання практичних завдань.

Література: 1, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Додаткова:

1. Козюр О. В. Ідейні та образно-стильові засоби постмодерністського роману: на прикладі творчості Джона Фаулза. *Зарубіжна література*. 2004. № 4. С. 23–26.
2. Павличко С. Інтелектуальна проза Джона Фаулза. *Всесвіт*. 1989. № 5. С. 117–120.
3. Сачик О. Мистецтво гри (проза Джона Фаулза). *Слово і час*. 1997. № 8. С. 68–69.

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *детектив, парадоксальна ідея, психологічний детектив, екзистенціалізм, ідентифікація героя, психологізм, еротизм книг, філософічність, метафоричність, афористичність, фельєтон, «чорного» гумор.*

Завдання 2. Підберіть з наукової літератури тлумачення понять «волхв», «маг». Подумайте, в якій із запропонованих назв найбільше втілено задум твору. Дж. Фаулз

Завдання 3. Зверніть увагу на епіграфи до кожної з частин твору. Кому вони належали? Чи можна їх вважати співвідносними з подіями, що розгорталися на сторінках роману?

Завдання 4. З'ясувати значення поняття «антивоєнний роман». Прослідкувати за втіленням основних рис цього жанру в романі К. Воннегута «Бійня номер п'ять».

Завдання 5. Подумайте, чи збігалися підходи до зображення війни К. Воннегута із загальноприйнятими європейською літературою традиціями?²

Питання для самоконтролю:

1. Хто є представником старшого покоління англійської літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття?
2. Які особливості стилю Г. Гріна?
3. Як спосіб життя А. Мердок вплинув на її стиль і тематику творів?
4. Чим характеризувався стан англійської літератури ХХ ст.?
5. Які особливості індивідуальної майстерності Дж. Фаулза?
6. Які періоди творчості Г. Пінтера виокремили театральні критики?
7. Кого з англійських письменників називали «Самодур, сатир, деспот, егоїст, пророк-самозванець, бунтівник суспільного спокою і геніальний письменник, мудрець і провидець»?
8. Які особливості творчої майстерності Г. Міллера?
9. У чому полягає новаторство Р. П. Уоррена?
10. Які особливості творчості К. Воннегута?
11. Які особливості творчості Дж. Хеллера?

² Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с

12. Які особливості творчого методу Д. Апдайка?
13. Які особливості художнього методу Річарда Баха?
14. Романи якої письменниці занесено до списку бестселерів і перекладеної 35-ма мовами світу?
15. У чому майстерність Данієли Стіл?

Тема 10. Основні тенденції розвитку слов'янських літературах кінця XX – початку XXI століття

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Загальна характеристика постмодернізму польської літератури XX – початку XXI століття
 2. Постмодернізм сербської літератури. Творчість Милорада Павича.
 3. М. Кундера – останній реаліст великих ідей XX ст. та щирий мораліст.
2. Виконання практичних завдань.

Література: 2, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Додаткова:

1. Сайковська, Сучасна болгарська фантастика: генеза, жанрові модифікації та поетика: дис... канд. філол. наук : 10.01.03. Київ 2015, с. 216. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Saikovska_Olena/Suchasna_bolharska_fantastyka_geneza_zhanrovi_modyfikatsii_ta_poetyka.pdf
2. Айдачич Д. Дослідження літературної фантастики в Сербії. *Літературознавчі студії*. Київ: Київський університет, 2012. Вип. 35. С. 3–9
3. Гундорова Т. Кітч і література. Травестії.. К. : Факт, 2008. 284 с

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *літературний універсум, «bruLion», «покоління X», метапроза, алюзивність, ремінісцентність, колажність, віртуальність художнього образу.*

Завдання 2. Підготуйте відповіді-презентації питань:

1. Багатогранність творчої особистості Яцека Денеля: письменник, поет, перекладач і художник.
2. Культурний мікс у творчості Стефана Хвіна.
3. Україномовні переклади сучасних польських митців слова (Януша Вишневського, Катажини Грохоль, Станіслава Лема та інших).
4. Болгарська фантастична література

Завдання 3. Ознайомтеся із працею Ольга Кендзіор «Нобелівці: українською не перекладено». URL: <https://archive.chytomo.com/news/neperekladeni-nobelivci>

Проведіть дослідження щодо піднятою автором проблеми перекладних творів на цей час.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні причини раннього постмодернізму Польщі?

2. Чому література постмодернізму почала бурхливо розвиватися у 80-х рр.?
3. В чому особливість сербської постмодерної літератури?
4. Що притаманно для творчості Милорада Павича?

Тема 11. Постмодернізм в італійській літературі на межі XX-XXI століть.
(Семинар з виконанням практичних завдань)

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Загальна характеристика постмодернізму італійської літератури XX – початку XXI століття
 2. Творчість Альберто Моравія, Паоло Джордано.
 3. Неореалістична тенденція у творчості Ельзи Моранте
 4. І. Кальвіно. «Коли однієї зимової ночі подорожній...» - роман-пародія на літературні стилі:
 - 4.1 Італо Кальвіно — неперевершена постать італійської літератури XX ст.
 - 4.2 Роман «Якщо однієї зимової ночі подорожній...» — «феєрична літературна гра». Поняття «гіпертекст» та втілення його ознак у творі.
 - 4.3 Погляди письменника на роль літературних стилів.
 - 4.4 Образи Читача і Читачки — головні і наскрізні персонажі роману, їхня функція у творі³.
2. Виконання практичних завдань.

Література: 1, 11, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Додаткова:

Помаранська О. Італо Кальвіно: біо-бібліографічний нарис. *Всесвіт*. 2007. № 11–12. С. 32–33.

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *неореалізм, автобіографічність, психологічний аналіз, оповідання, непатетичність, «маленька людина», триптих, класична новела, деспотизм буржуазного суспільства, фатум, діалектизм, гротеск.*

Завдання 2. Випишіть зі словника літературознавчих термінів поняття «текст» та «гіпертекст», їхні ознаки. Подумайте, чи вдало використав Італо Кальвіно ознаки гіпертексту у своєму творі.

Завдання 3. Станьте учасником діалогу:

Поясніть, яка роль у творі відведена 10 вставним розділам, що складають оригінальну мозаїку твору.

Подумайте, якого висновку дійшов письменник у фіналі твору. Чому він заговорив про непереривність життя і неминучість смерті?⁴

³ Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с

⁴ Там само

Питання для самоконтролю:

1. Які основні риси неореалізм?
2. Що було основним змістом післявоєнної італійської прози?
3. Що притаманно для творчості художнього методу Альберто Моравія?
4. Який тематичний спектр «Римських оповідань» Альберто Моравія?
5. Яким зображено Рим у творах «Римські оповідань»?
6. Чому роман «Історія» Ельзи Моранте викликав бурхливу дискусію

Тема 12. Роман-антиутопія в контексті світової літератури.

Семінар з виконанням практичних завдань)

План

1. Презентація й обговорення доповідей:
 1. Генеза «утопії» і «антиутопії». Проблеми, тематика і основні риси роману-антиутопії.
 2. Роман-попередження.
 3. Анти- утопічний характер творів Маргарет Е. Етвуд.
3. Виконання практичних завдань.

Література: 1, 11, 16, 20, 21, 24, 29, 35

Додаткова:

1. Іленьків Г. Становище утопії й антиутопії в політичній теорії наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. Науковий журнал «Politicus». 2018. № 3. С. 15 – 19.
2. Іконнікова М. Антиутопічний дискурс в оцінці літературознавства ХХ століття. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. № 33. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/1711>.
3. Бушанський В. В. Утопії й антиутопії в європейській культурі / В. В. Бушанський *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 3-4. С. 30-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2018_3-4_4.

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *утопія, дистопія, какотопія, екоутопія, трактотопія, еупсихія, антиутопічний роман, класична антиутопія, антижанр, ознаки антиутопії, «роман-попередження».*

Завдання 2. Станьте учасником діалогу:

Чи відрізнялися утопії/антиутопії в різних країнах світу?

Що впливало на світобачення утопістів у різний час?

Питання для самоконтролю:

1. Якою є генеза «утопії» і «антиутопії»?
2. Які проблеми, тематика і основні риси роману-антиутопії?
3. Які риси втілювала в собі утопія як одна із своєрідних форм суспільної свідомості?

4. Що розуміється під поняттям утопія як літературний жанр?
5. Які характеристики класичної антиутопії?
6. У чому полягає спільність утопії і антиутопії?
7. Які ознаки антиутопії?
8. Які твори Маргарет Е. Етвуд мають Антиутопічний характер?

Тема 13. Сучасний процес: співвідношення і взаємодія різних стилів, напрямів, течій.

(Семінар з виконанням практичних завдань)

План

1. Презентація й обговорення доповідей:

1. Філософське підґрунтя та глибина осмислення реального життя сучасної людини в романі Харукі Муракамі «Хроніки Заводного Птаха».

1.1. Проблема тероризму та його трагічних наслідків у романі Харукі Муракамі «Підземка».

1.2. Своєрідність японського світобачення і світовідчуття в прозі Харукі Муракамі.

2. Фантастика як різновид художньої літератури.

3. С. Лем – представник філософської фантастики.

4. Р. Бредбері. «Марсіанські хроніки». Роздуми письменника над сутністю духовних орієнтирів, що визначають розвиток людини

4.1 Причини виникнення та особливості розвитку жанру наукової фантастики. Відмінність наукової фантастики від «фентезі».

4.2 Історія написання повісті «Марсіанські хроніки», особливості композиції.

4.3 Образ Джона Картера — американського офіцера, першого поселенця на Марсі.

4.4 Земляни та марсіани: причини конфліктів, ставлення до культурних надбань і традицій, занепад та виродження людства.

3. Виконання практичних завдань.

Література: 1, 11, 10, 16, 20, 21, 24, 29, 35

Додаткова:

1. Назарець В. М. Повісті Рея Бредбері «Кульбабове вино» і «Марсіанські хроніки». *Всесвітня література і культура*. 2004. № 9. С. 28–33.

2. Павленко Г. М. Безумний всесвіт Р.Бредбері. До вивчення творчості Рея Бредбері 1995–1996 років. *Всесвітня література і культура*. 2006. № 7–8. С. 43–44.

3. Стужук О. І. Художня фантастика як метажанр (на матеріалі української літератури XIX-XX ст.) : дис... канд. філол. наук : 10.01.06. Київ, 2006. 176 с .

Практичні завдання

Завдання 1. Знати поняття і терміни (за лекційним матеріалом і літературою до курсу): *новела, психологізм, гумористичний гротеск, соціально-філософський роман, наукова фантастика, метод художньої літератури, «наукова вигадка», «фентезі».*

Завдання 2. Визначте спільні та відмінні риси жанрів «фентезі» та наукової фантастики.

Завдання 3. Подумайте, в чому полягає новаторство письменника-фантаста Р. Бредбері.

Завдання 4. Підберіть матеріали для порівняльної характеристики земних колоністів та мешканців Марсу.

Завдання 5. Доведіть, що повість «Марсіанські хроніки» є повістю-застереженням людству.⁵

Питання для самоконтролю:

1. Фантастика як різновид художньої літератури
2. Які основні напрями розвитку наукової фантастики?
3. Що містив у собі науково-фантастичний твір?
4. Що притаманно для творчості художнього методу С. Лема?
5. Який тематичний спектр наукової фантастики?
6. Що характерно для майстерності Харукі Муракамі?
7. Хто ввів в український культурний простір Муракамі?

⁵ Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с

**РОЗДІЛ III.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Змістовий модуль 1. Літературний процес та його основний інструментарій

Тема 1. Специфіка художньої літератури як виду мистецтва.

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 4, 15, 26, 34, 35

Тема 2. Художня література як система

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 3, 4, 15, 26, 34, 35

Тема 3. Наукові методи і школи в літературознавстві.

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 3, 4, 15, 26, 34, 35

Тема 4. Поняття про літературний процес

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 3, 4, 15, 26, 34, 35

Тема 5. Літературний напрям.

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 3, 4, 9, 15, 26, 34, 35

Змістовий модуль 2. Літературні пошуки митців слова наприкінці XX початку XXI століття

Тема 6. Актуальні тенденції сучасного літературного процесу

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 1, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Тема 7. Новітня німецькомовна література

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 1, 7, 11, 13, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Тема 8. Сучасна французька література

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 1, 9, 10, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Тема 9. Сучасна література англомовних країн.

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 1, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Тема 10. Основні тенденції розвитку слов'янських літературах кінця XX – початку XXI століття.

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Завдання: опрацюйте статтю, занотуйте основні положення:

1. Болецький Влодзімеж Лови на постмодерністів. «Критика», 2001. V, Число 7–8 (45–46) (с. 8–13). URL: <https://krytyka.com/ua/articles/lovy-na-postmodernistiv>
2. Чеслав Мілош. URL: <https://duh-i-litera.com/milosh-cheslav>
3. Кропивко Ірина Валентинівна Українська і польська постмодерна проза (карнавал, фрагментація, фронтір): монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 524 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kropyvko_Iryna/Ukrainska_i_polska_postmoderna_proza_karnaval_frahmentatsiia_frontyr.pdf?

Література: 2, 11, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Тема 11. Постмодернізм в італійській літературі на межі XX-XXI століть

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Завдання: законспекуйте особливості італійської та югославської літератури за статтею:

1. Василичин М. Особливості неореалізму в літературах Югославії та Італії (компаративний аспект). URL: <https://www.rastko.rs/rastko/delo/13613>

Література: 1, 11, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 35

Тема 12. Роман-антиутопія в контексті світової літератури

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Література: 1, 11, 16, 20, 21, 24, 29, 35

Тема 13. Сучасний процес: співвідношення і взаємодія різних стилів, напрямів, течій.

Завдання:

1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури.
2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю.
3. Виконати завдання до теми.

Завдання: скористуйтеся інформацією для підготовки:

«Повість «Марсіанські хроніки» знаменна для творчості Бредбері насамперед тим, що саме вона поклала початок його письменницькій долі. За свідченням самого Бредбері, марсіанською тематикою він захопився ще в дитячі роки під впливом марсіанської серії романів знаменитого на той час американського письменника Едгара Райса Берроуза. Головний герой цієї фантастичної серії, колишній американський офіцер Джон Картер телепортувався на Марс, де відразу потрапив у самий вир карколомних пригод, беручи активну участь у військових сутичках марсіанських рас і численних романтичних історіях кохання до марсіанських красунь. Нова хвиля асоціацій, пов'язаних із марсіанською тематикою, з'явилася у Бредбері наприкінці 30 — початку 40-х років. У 1939 році письменник відвідав всесвітню виставку науково-технічних досягнень у Нью-Йорку, яка навіяла йому образи високорозвиненої технологічної цивілізації мешканців Марсу. Тоді ж, на початку 40-х років, він написав ряд оповідань, які пізніше у переробленому вигляді увійшли до марсіанського циклу. Доля циклу склалася нелегко. Довгий час Бредбері не вдавалося надрукувати жодного з оповідань. У Нью-Йорку один із співробітників видавництва «Даблдей» порадив авторові-початківцю об'єднати розрізнені оповідання на марсіанську тематику в єдиний цикл, що нагадував би своїми ознаками роман або повість. Так письменник і зробив за одну ніч. Твір отримав назву «Марсіанські хроніки» і був опублікований

у 1950 році, здобувши визнання своєму авторові і неабияку популярність серед шанувальників фантастики.

Події, зображені в «Марсіанських хроніках» Бредбері, відбувалися майже 30 років, а саме: з січня 1999 по жовтень 2026 року. Композиція твору, внаслідок такого незбігу, який виник між первісним задумом і остаточним варіантом, мала новелістичний характер, тобто розпадалася на досить умовно скріплені між собою картини життя мешканців Марса, людей, що прибували на цю планету, та їхніх непростих взаємостосунків. Внутрішній зв'язок окремих новел повісті обумовлений тематично: всі вони стали свого роду невеликими замальовками, що в символічній формі ілюстрували історію освоєння Марса людиною.

Загалом у повісті тематично виокремилися три більш самостійні частини:

– перша частина хронік розповідала про історію розвідувальних експедицій на Марс, про перші контакти людей з марсіанами і про перші конфлікти та непорозуміння, які виникли між самими розвідниками з приводу їх різного ставлення до пам'яток марсіанської культури. Автор дав зрозуміти, що в минулому могутня, ви-сокорозвинена цивілізація тепер неухильно занепадає, і поява людей на планеті лише прискорить цю агонію. Мешканці Марса, володіючи даром телепатії, очевидно, відчули потенційну ворожість намірів землян, і тому перші три розвідувальні експедиції були знищені. Але постраждали і самі володарі планети: віспа, необережно занесена землянами на планету, спричинила епідемію. Залишки марсіан знайшли притулок у сховищах гір. Четверта експедиція на Марс знайшла там лише мартві міста та численні свідчення високої розвинутої марсіанської культури;

– друга частина хроніки присвячена історії грабіжницької колонізації Марса. Люди тисячами і десятками тисяч переселялися на цю планету, знищуючи залишки марсіанської культури і цивілізації. Подекуди відбувалися поодинокі зустрічі людей з марсіанами, які в чомусь співчували їм і намагалися інколи надати допомогу або застерегти землян. Але в цілому плин життя двох цивілізацій проходив окремо, не знаходячи точок порозуміння;

– третя частина хроніки ілюструвала завершальну фазу занепаду і загибелі людської цивілізації. Третя світова війна, що спалахнула на Землі, змусила повернутись туди більшість із марсіанських колоністів. Невеличка частка тих, хто залишився, нагадувала про сумну долю марсіанської цивілізації. Земля загинула в полум'ї ядерної війни, і лише жменька останніх землян знову прибула на Марс, сподіваючись започаткувати там нову цивілізацію, вільну від помилок минулого.

На думку Бредбері, люди надто захопилися технічним прогресом, машинними технологіями, а це небезпечно, оскільки неминуче призведе людство до глобальної катастрофи. Марс став для людини свого роду випробувальним полігоном, тестом на людяність, цивілізованість.

У цілому в настроях «Марсіанських хронік», як це й властиво творам-утопіям, творам-застереженням, більше песимізму, ніж оптимізму»⁶

Література: 1, 11, 10, 16, 20, 21, 24, 29, 35

⁶ Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. /За ред. Марії Зубрицької. Львів: Літопис, 2001.
2. Антонова О. Картини новітньої сербської ідентичності Звонка Карановича у трилогії «Щоденник дезертира» URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15368/1/3.pdf>
3. Біличенко О. Функціональні особливості художньої літератури в системі соціальної комунікації. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 7. С. 49-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2012_7_14.
4. Білоус П. В. Вступ до літературознавства: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2011. 336 с.
5. Болецький Владзімеж Лови на постмодерністів. «Критика», 2001. V, Число 7–8 (45–46) (с. 8–13). URL: <https://krytyka.com/ua/articles/lovy-na-postmodernistiv>
6. Василишин М. Особливості неореалізму в літературах Югославії та Італії (компаративний аспект). URL: <https://www.rastko.rs/rastko/delo/13613>
7. Гаманюк В. А. Міжкультурні особливості художніх текстів сучасної німецької літератури. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2017. Вип. 16. С. 303-311. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2017_16_37.
8. Гречешнюк О. Німецькомовний генераційний роман як жанровий різновид сімейного роману. *Іноземна філологія*. 2019. С. 135–150.
9. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ - початку ХХ століття : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2007. 400 с.
10. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с.
11. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ століття. Київ: Довіра, 2002. 318 с.
12. Денисова Т. Феномен постмодернізму: контури й орієнтири. *Слово і час*. 1995. №2. С. 18-27.
13. Дроздовський Д. Література й візуальне мистецтво епохи метамодернізму: Трансгресія, транс-міграція, транзитивність. *Сучасні проблеми художньої освіти в Україні*. 2013. Вип. 8. С. 248-255. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spkho_2013_8_21.
14. Затонский Д. В. Модернизм и постмодернизм. Харьков : Фолио, 2000. 354 с.
15. Іванишин В. П. Нариси з теорії літератури : навч. посіб. Київ: Академія, 2010. 253 с.
16. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків. *Зарубіжна література в школах України*. 2002. № 5. С. 2–12.
17. Конспект лекцій URL: <http://philology.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Konspekti-lekciy.pdf>

18. Криворучко С. К. Естетична парадигма літератури межі ХХ–ХХІ ст. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 126(1). С. 206-217. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/infil_2014_126\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/infil_2014_126(1)_29).
19. Кропивко Ірина Валентинівна Українська і польська постмодерна проза (карнавал, фрагментація, фронтір): монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 524 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kropyvko_Iryna/Ukrainska_i_polska_postmoderna_proza_karnaval_frahmentatsiia_frontyr.pdf?
20. Кузьменко В. І. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. : навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. 432 с.
21. Лавринович Л. Б. Постмодернізм в українській, польській та російській прозі: типологія образу-персонажа : дис. ... канд. філол. наук. Тернопіль, 2002. 175 с.
22. Макар О.Р. Масова культура та естетичний смак. *Вопросы духовной культуры* – *Культурология*. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59216/41-Makar.pdf?sequence=1>
23. Масова та елітарна культура. Проблеми їх взаємодії. URL: <https://studies.in.ua/shpora-culture/545-18-masova-ta-eltarna-kultura-problemi-yih-vzayemodyi.html>
24. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.
25. Мірошниченко В. С. Метамодернізм, осциляція, інтерпеляція. *Культура України. Серія : Культурология*. 2017. Вип. 55. С. 109-117. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kukl_2017_55_13.
26. Нешко С. І., Антонова В. Ф. Вступ до літературознавства: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 46 с.
27. Оляндер Л. Польська література ХХ – початку ХХІ століть як складова частина європейського красного письменства і волинський текст. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. 2014. № 9. С. 112-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnuffl_2014_9_25.
28. Попова О.В. Інтермедіальні студії у сучасному літературознавстві. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. С. 163–167. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/270150.pdf>
29. Пухната С., Комаров С., Любимцева Л. Зарубіжна література доби постмодернізму. Горлівка, 2011. 348 с.
30. Саратовський В. «Римські оповідання» та їх автор / Альберто Моравія. Римські оповідання. «Дніпро», 1974. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Alberto_Moravia/Rymski_opovidannia.pdf?
31. Скорина Л. Аналіз художнього твору : навч. посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика). Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2013. 424 с.

32. Сухомлинов О.М. «Молода Польща» як антипозитивістська альтернатива: специфіка еволюції літературного процесу. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. Ніжин, 2007. С. 143-148.
33. Устименко-Косоріч, О. А. Масова та елітарна культура: проблеми взаємодії : навч. посіб. для студ. зі спец. 8.02020401 «Музичне мистецтво». Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. 175 с.
34. Ференц Н.С. Основи літературознавства : підручник. Знання. Київ, 2011. 432с.
35. Ференц Н.С. Теорія літератури і основи естетики : навч. посіб. К. : Знання, 2014. 511 с.
36. Чеслав Мілош. URL: <https://duh-i-litera.com/milosh-cheslav>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біличенко О. Функціональні особливості художньої літератури в системі соціальної комунікації. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 7. С. 49-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2012_7_14.
2. Білоус П. В. Вступ до літературознавства: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2011. 336 с.
3. Гречешнюк О. Німецькомовний генераційний роман як жанровий різновид сімейного роману. *Іноземна філологія*, 2019. С. 135–150.
4. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури XIX - початку XX століття : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2007. 400 с.
5. Давиденко Г.Й., Чайка О.М., Гричаник Н.І. Кушнерьова М.О. Історія новітньої зарубіжної літератури. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 274 с.
6. Іванишин В. П. Нариси з теорії літератури : навч. посіб. Київ: Академія, 2010. 253 с
7. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків. *Зарубіжна література в школах України*. 2002. № 5. С. 2–12.
8. Криворучко С. К. Естетична парадигма літератури межі XX–XXI ст. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 126(1). С. 206-217. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/infil_2014_126\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/infil_2014_126(1)_29).
9. Лавринович Л. Б. Постмодернізм в українській, польській та російській прозі: типологія образу-персонажа : дис. ... канд. філол. наук. Тернопіль, 2002. 175 с.
10. Мілованова В. В. Сучасна зарубіжна література (кінець XX – початок XXI століття) : навч. посібник. Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 2-ге вид., випр. і доп. 172 с.
11. Нешко С. І., Антонова В. Ф. Вступ до літературознавства: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 46 с.
12. Ференц Н.С. Основи літературознавства : підручник. Знання. Київ, 2011. 432 с.
13. Ференц Н.С. Теорія літератури і основи естетики : навч. посіб. К. : Знання, 2014. 511 с.

Навчальне видання

Ревуцька Світлана Казимирівна

Покулевська Анна Ігорівна

Аллахвердян Тамара Миколаївна

Кафедра іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС В КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ ЕПОХИ

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,4

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган–Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.